

KOMPETENCIA, TANULÁSI EREDMÉNYEK, KÉPESÍTÉSI KERETRENDSZEREK

Támpontok az Európai Unió képzési politika új fogalmainak és törekvéseinek megértéséhez a nemzetközi szakirodalom alapján

6. fejezet

2009

ECVET: from principles to practice

Synthesis report , 4–5 December 2008 – Paris

Education and Culture DG, CEDEFOP

ECVET¹ : az elmélettől a gyakorlatig

A 2008. december 4–5-i párizsi szemináriumról készült összefoglaló

Az összefoglalót készítette: Mártonfi György

Az Európai Bizottság és a CEDEFOP közösen szervezte mintegy 70 résztvevővel – döntéshozókkal, szakképzéssel foglalkozó intézmények képviselőivel, stb. – azt a szemináriumot, amelyen az ECVET már csak politikai jóváhagyásra váró elvi kereteinek az ismeretében a bevezetéssel kapcsolatos gyakorlati kérdéseket vitatták meg. Ugyancsak téma volt az alternatívák kérdése, amelyek a különböző nemzeti rendszerekhez igazítják a kreditrendszert. A szeminárium legfontosabb gondolatait, ajánlásait egy 19 oldalas anyagban foglalták össze; az egyes előadások az internetről letölthetők².

AZ ECVET LEGFRISSEBB³ FEJLEMÉNYEI

A szemináriumon a CEDEFOP és az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Igazgatóságának képviselője ismertette az ECVET-tel kapcsolatos elveket. A legfrissebb előterjesztés az alábbi ajánlásokat hangsúlyozta:

- az ECVET-et önkéntes alapon lehet alkalmazni;
- az ECVET hozzájárulhat a munkaerőpiac és a képzési rendszerek kapcsolatához;
- az ECVET és az ECTS⁴ egymást kiegészítik;
- az ECVET az EQF⁵ valamennyi szintjén releváns;
- a bevezetést tesztelő projektek támogatják;
- az ajánlást 5 év múlva felül kell vizsgálni;
- az ECVET bevezetésével párhuzamosan az ECVET felhasználóiból egy networköt hoz létre a Bizottság.

A plenáris ülés előadói hangsúlyozták az ECVET és a többi európai kezdeményezés (EQF, Europass, a nem formális és informális tanulás elismerése, EQARF⁶) közötti kapcsolódási lehetőségeket. A Bordeaux-i Communiquét előkészítő anyagban⁷ a szakértők jelezték a nemzeti fejlesztések alábbi legfontosabb, az ECVET bevezetését elősegítő témáit:

- az iskolarendszerű szakképzés, a szakmai továbbképzés és a felsőoktatás kapcsolódására irányuló törekvést;
- a szakképzéshez, és általában az oktatáshoz való hozzáférésnek és az egyenlőségnek, társadalmi igazságosságának a javítását;
- a poszt-szekunder szinten és a felsőoktatásban megvalósuló szakképzés arányának növelését;
- a képzési utak rugalmasabbá tételét.

2008-ban egy pályázatot követően tíz, 2–3 éves futamidejű nemzetközi kísérleti projekt finanszírozására került sor⁸, amelyek az ECVET egyes aspektusait kutatják, tesztelik. *Ezek fő témái:*

- az erős határon átnyúló mobilitással jellemezhető régiók;
- a felnőttképzés azokban a szektorokban, ahol erős a munkaerő-mobilitás;
- azon gazdasági ágazatok, ahol a nemzetköziesedés erős (pl. autóipar);

2 <http://ecvet.teamwork.fr/docs/>

3 Az itt ismertetett dokumentum keletkezése óta az Európai Parlament Oktatási és a Kulturális Bizottsága is tárgyalt egy előterjesztést, és a cseh elnökség által szervezett konferencián, 2009. május 20-án, Prágában is az ECVET volt az egyik fő téma. (Mártonfi György)

4 European Credit Transfer and Accumulation System, azaz az Európai Kreditátviteli és Felhalmozási Rendszer, amelyet a felsőoktatásban használnak

5 European Qualification Framework, azaz az Európai Képesítési Keretrendszer

6 European Quality Assurance Reference Framework, azaz Európai Minőségbiztosítási Referenciakeret

7 http://www.CEDEFOP.europa.eu/etv/Information_resources/Bookshop/publication_details.asp?pub_id=515

8 Kettőben magyar résztvevővel.

- a transzverzális készségeket erősen igénylő KKV-k.

A szemináriumon a projektek képviselői röviden beszámoltak a projektek terveiről.

TEMATIKUS SZEKCIÓK

I. A képesítések transzparenciája

Ebben a szekcióban a holland és a francia rendszert, azoknak az ECVET-tel való kompatibilitását ismertette két szakember. Az előadásokat követő viták legfőbb következtetései, amelyek a képesítések transzparenciájának növelését, és így a mobilitás elősegítését szolgálják a következők voltak:

- Egy nemzeti szakképzési rendszeren belül a transzparencia úgyszólván magától értetődő, hiszen a terminológia közös, a reálfolyamatok közismertek. Nemzetközi szinten ez már nem igaz. Egy írott dokumentum egyedül nem képes a közös értelmezést biztosítani. A terminológia közös értelmezését, a reálfolyamatok átláthatóságát kell elérni, és erre már a képesítések tervezésénél is figyelemmel kell lenni.
- Ezeknek a nehézségeknek a legyőzéséhez a kiindulópont azon foglalkozások közös megfogalmazása, értelmezése, amelyeken a képesítések alapulnak. Két hasonló nevű képesítés hasonló, de akár nagyon eltérő foglalkozások gyakorlásához is vezethet. A képesítések összehasonlíthatóságát nagyban elősegíti, ha azokat szintekkel és tanulási eredményekben megfogalmazott egységekben írják le. Ez áthidalhatja a hagyományokban gyökerező és a terminológiai különbségeket, mint pl. a kompetencia értelmezését, amely valahol átfogó terminus, máshol a tanulási eredményekre utal.
- A rendszerek abban is különböznek, hogy milyen mértékben rugalmasak. Egyes országokban a helyi munkaerő-piaci igényekhez igazodás, a képzők autonómiája a rendszer része, máshol ez rendszeridegen, a standardizálás magasabb fokú. Ezek a rendszerek más igényelhetnek pl. nemzetközi mobilitás esetén. A kevésbé rugalmas rendszerek az otthon elsajátítottakkal azonos tanulási eredményeket kívánnak meg, míg a rugalmasabb tartalom szervezést megengedő rendszerek esetleg éppen azt tekintik a nemzetközi mobilitás legnagyobb hozzájárulásának, hogy olyan tanulási eredményeket eredményez, amelyek otthon nem lennének realizálhatók.
- A transzparenciával kapcsolatban az értékelés és validáció kérdését is felvetették: ki, milyen procedúrával értékel. Az értékelési folyamatokat és módszereket is átláthatóvá kell tenni, különösen a bizalom megteremtése miatt.

II. A képesítések egymás utáni megszerzésének lehetősége

A szekcióban a román és a belgiumi vallon rendszert ismertették, és a két képesítési rendszer számos azonosságát (pl. munkaköri leírásokból indulnak ki a képesítések megtervezésekor, fontos szerepet játszanak a tanulási eredmények) és eltérését (pl. a képzési programok központi vs. helyi fejlesztését, az értékelés kritériumait) azonosították.

Az előadásokat követő, a képesítések egymás utáni megszerzésének támogatására vonatkozó vita főbb megállapításai az alábbiak:

- A kredittranszferhez fontos, hogy az illetékesek könnyen be tudják azonosítani, hogy mi transzferálható. Ezt a tanulási eredmények egységeinek alkalmazása elősegítheti. Itt azonban a túl nagyra szabott tanulási eredmény egységek akadályozhatják a kreditbeszámítást egy másik rendszerben. A mobilitás érdekében a tanulási eredmény egységek kisebb egységekre bontása ajánlható.
- Az értékelés minőségbiztosítása bizalomnövelő eszköz lehet.
- A nemzetközi mobilitás elősegítéséhez egy lehetőség, hogy azokban a szektorokban, ahol a nemzetközi munkaerő-áramlás jellemző, közös standardokat alakítsanak ki.

- A más rendszerben történő értékelésekkel kapcsolatos nehézségek leküzdéséhez fontos, hogy az értékelések módszertana és tartalma releváns legyen az elvárt tanulási eredmények szempontjából. Mobilitás esetén a partnerségekre bízható, hogy kölcsönös bizalom vagy egy közösen megállapított eljárásrend alapján döntenek a beszámításról. Ahol pedig a „holisztikus” záróvizsga jelentősége nagy (mint Romániában vagy Belgium francia nyelvterületén), ott garantálni kell, hogy csak azok kaphassák meg egy foglalkozás gyakorlására jogosító képesítésüket, akik a megkívánt tanulási eredményekről számot adtak.

III. ECVET partnerségek és a mobilitás elismerése, beszámítása

A szekcióban elhangzó két bevezető előadás két erősen eltérő képesítési rendszert, az angolt és az osztrákot mutatta be. Ausztriában a fiatalok szakképzése jól megalapozott, pontosan definiált programokra épül, Angliában egy kredit alapú képesítési rendszert vezettek be, amelynek egyik fő célja az egész életen át tartó tanulás támogatása.

Ausztriában a világosan definiált képzési utak között van némi átjárás ugyan, de a beszámításnak nincsen rendszere. A kredit koncepciónak nincs hagyománya, a kreditpontok megjelenését a kvalifikációs rendszer kohéziójának és megbízhatóságának bomlasztásaként értelmezik. Angliában ugyanakkor krediten nyugszik a rendszer logikája, és bármilyen tanulási körülmények közötti eredményt honorál, fókuszában nem a program, hanem a tanuló áll. A diákok ugyanahhoz a képesítéshez így különböző képzési utakon juthatnak el. Az angol rendszer fontos tulajdonsága, hogy a kreditet a tanulóhoz rendeli. A tanuló joga, hogy krediteket gyarapításával egy képesítéshez jusson. Ebben a rendszerben ezért nincs szükség a mobilitási partnerségek szabályozására sem.

Az előadásokat követő vitában felhívták a figyelmet arra, hogy az ECVET-nek nagyon eltérő tanulói célcsoportjai vannak: az iskolarendszerű szakképzés diákjai, a felnőttek továbbképzésében résztvevők, vagy a nem formális és informális tanulás révén szerzett kompetenciák elismerését igénylők. A vitában a tanulók igényein és az egész életen át tartó tanuláson volt a hangsúly, hiszen a munkaerőpiac igényei változnak, a dolgozók át- és továbbképzése egyre nagyobb szerepet kap az egyén és a vállalat életében is.

Megállapították, hogy a mobilitás során tanultak elismeréséhez nélkülözhetetlen a bizalom, amelyet az érintettek bevonásával lehet csak megteremteni. Ehhez nemzeti és európai szinten is előkészítő munkára van szükség (tanulási eredményekkel való leírások, az „egységek” alkalmazása, EQF-szinthez rendelés). Néhány ország képesítési rendszerében valószínűleg változtatni kell bizonyos elemeket, hogy együtt tudjon működni másokkal.

A szekció fontos üzenete, hogy nem reális azt elvárni, hogy az ECVET előkészítése teljes egészében alulról építkező folyamat lesz. E mellett felülről irányított lépésekre, és a két folyamat koordinálására is szükség lesz. Nemzeti szinten a legtöbb esetben az alábbi szakpolitikai kezdeményezésekre lesz szükség:

- A képesítéseknek a tanulási eredményekben megfogalmazható leírása.
 - A szakmai képesítéseknek az EQF szintjeihez való besorolása, hogy a kredittranszferre a megfelelő szinten kerülhessen sor.
 - Meg kell határozni az ECVET-ben illetékes testületeket, akik az értékelésre, validációra, beszámításra, vagy egy megállapodás (*memorandum of understanding*) megkötésére jogosultak.
- A mobilitást jobban elősegítheti egy multilaterális megegyezés, mint bilaterális szerződések sorozata.

AZ ECVET TESZTELÉSÉT ÉS BEVEZETÉSÉT TÁMOGATÓ FŐ ÜZENETEK

Ami négy éve még szinte lehetetlennek tűnt, az ECVET bevezetése, az 2009-ben a küszöbön áll, bár egy hosszabb folyamat során valósítható csak meg. Az üzenetek hat gondolatot részleteznek.

1. Konkrét területekre kell koncentrálni, ahol az ECVET hasznosulása nyilvánvaló. Ilyenek:
 - a. a határon átnyúló területek;
 - b. olyan ágazatok, ahol a dolgozók mobilitása jellemző;
 - c. olyan ágazatok, ahol a nemzetközi tanulás fontos szerepet játszik;
 - d. olyan területek, ahol a dolgozó képzettségét sürgősen emelni kell.
2. Az ECVET az egyéb európai eszközökkel kiegészítő szerepet fog játszani. Ezt nemzetközi, de nemzeti szinten is hangsúlyozni kell.
 - a. Az EQF által generált folyamat biztosítja, hogy az ECVET a megfelelő szinten működhessen, és fordítva, referenciákat fog nyújtani a tanulási eredmények nemzeti szintű leírásához.
 - b. Az EQARF közös referenciákat kínál, amelyek a képesítések kialakításához és transzparenciájához is használható lesz.
 - c. A nem formális és informális tanulás validálási fejlesztései útmutatókat fognak adni arról, hogy hogyan lehet elismerni a más körülmények között megszerzett tudást.
 - d. Az Europass segíti a tanulás dokumentálását.
3. A különböző igényekhez különböző megoldások alkalmasak. El kell fogadni, hogy az implementáció első szakaszában a rendszerek különböző mértékben szembesülnek olyan nehézségekkel, mint hogy:
 - a. a rendszerekben eltérő mértékben vannak jelen az ECVET elvi alapjai (pl. a tanulási eredmények stb.);
 - b. a célok inkább a nemzeti rendszeren belüli, avagy a nemzetközi mobilitást kívánják támogatni az ECVET-tel;
 - c. a rendszerek különböző rugalmasságot engednek meg.
4. Világos, a felhasználók számára egyszerűen használható rendszert kell kialakítani. Az elvek világosak és egyszerűek. A bevezetéshez be kell vonni az érintetteket, és széles körben kommunikálni az ECVET előnyeit, az általa nyújtott többletet.
5. A megfelelő szinteken kell kommunikálni az ECVET-ről az egyes csoportoknak.
 - a. A különböző tanulói csoportoknak,
 - b. a munkaadóknak,
 - c. a képzőknek,
 - d. a döntéshozó szakpolitikusoknak.

Éppen ezért egyetlen felhasználói útmutató nem lehet alkalmas valamennyi csoport számára.
6. Meg kell ismerni a meglévő eszközöket, gyakorlatokat, megközelítéseket, módszereket. Ezeknek pl. egy on-line platformon való megosztása is elképzelhető.

